

Ο ρόλος της οικογένειας στην ενσωμάτωση του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον

Θεοδώρα Καρνετσή
Κοινωνική Λειτουργός

Δρ. Κλεοπάτρα Ν. Βασιλείου
Εκπαιδευτικός ΠΕ

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο ρόλος της οικογένειας στην ενσωμάτωση του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον

Θεοδώρα Καρνετσή
Κοινωνική Λειτουργός

Δρ. Κλεοπάτρα Ν. Βασιλείου
Εκπαιδευτικός ΠΕ

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντανακλά τις απόψεις μόνον των δημιουργών, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει ουδεμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτό.

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οδηγός για γονείς

Αν κάνετε σχέδια για ένα χρόνο, φυτέψτε ρύζι
Αν κάνετε σχέδια για δέκα χρόνια, φυτέψτε ένα δέντρο
Αν κάνετε σχέδια για μια ζωή, εκπαιδεύστε τα παιδιά σας
Κινέζικη παροιμία.

*Το να αγωνίζεσαι για το αύριο του παιδιού σου είναι ανθρώπινο.
Το να επιλέξει το ίδιο για την ευτυχία του επίσης..*

Ο ρόλος της οικογένειας στην ενσωμάτωση του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον

Πρόλογος.....	01
Εισαγωγή.....	03
Κεφάλαιο 1. Οικογένεια και ο παιδαγωγικός της ρόλος.....	07
Κεφάλαιο 2. Μετάβαση.....	16
Κεφάλαιο 3. Σχολική ετοιμότητα- κοινωνική επάρκεια.....	18
Κεφάλαιο 4. Άγχος αποχωρισμού.....	24
Κεφάλαιο 5. Υπερπροστατευτικοί γονείς.....	29
Κεφάλαιο 6. Ένταξη.....	34
Κεφάλαιο 7. Προσδοκίες.....	37
Κεφάλαιο 8. Συνεργασία σχολείου οικογένειας.....	45
Επίλογος.....	49

Πρόλογος

Η συγγραφή του οδηγού για γονείς που αφορά στο «ρόλο της οικογένειας στην ενσωμάτωση του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον με τρόπο αποτελεσματικό και αποδοτικό», στηρίχτηκε:

στο τρίπτυχο **Οικογένεια- παιδί- σχολείο**

Τρεις αυτονόητες παραδοχές και το αόρατο νήμα που τις κρατά άρρηκτα δεμένες για πολλά χρόνια και στην αποτίμηση και αξιολόγηση των ευρημάτων Δομημένης Συνέντευξης απευθυνόμενης σε εικοσιπέντε (25) γονείς που έχουν παιδιά στο Δημοτικό σχολείο και στο Γυμνάσιο.

Έχει στόχο να βοηθήσει τους γονείς να προετοιμάσουν και να οδηγήσουν όσο πιο «αναίμακτα» γίνεται τα μικρά παιδιά στο σχολικό περιβάλλον και την ομαλή μετέπειτα πορεία τους στη σχολική και κοινωνική ζωή.

Με επιστημονική τεκμηρίωση και κατανοητή επιστημονική ορολογία, να φανεί βοηθός και συνεργάτης των γονιών στο δύσκολο έργο της προετοιμασίας αρχικά των ίδιων και διαδοχικά των παιδιών, για την ομαλή προσγείωσή τους από το «συννεφάκι» στην πραγματικότητα.

Δε φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν ασφαλή οδηγό για μια απρόσκοπτη και πετυχημένη πορεία του παιδιού στα πρώτα και καθοριστικά του βήματα μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

Μαγικές συνταγές, τέτοιες «αλήθειες» και βεβαιότητες ούτε υπάρχουν, ούτε μπορούν να έχουν καθολική εφαρμογή, σε έναν πληθυσμό όπως οι μαθητές και οι γονείς τους, που τον χαρακτηρίζει η ανομοιογένεια και η διαφορετικότητα, σε σχέση με τις κοινωνικές και πολιτισμικές εμπειρίες.

Κάθε λογής δόγματα άλλωστε, ιδιαίτερα στο χώρο της αγωγής, δεν έχουν θέση στις κοινωνίες που σέβονται την ελευθερία και προασπίζονται το δικαίωμα του ατόμου να συμμετέχει ενεργά και να αποφασίζει για θέματα που τον αφορούν.

Απλά, θα γίνει προσπάθεια να δοθούν απαντήσεις σε ερωτήματα, προβληματισμούς και φόβους των γονιών.

«Κάθε αρχή άλλωστε, ένας φόβος την συνοδεύει. «Φόβος και άγχος αποχωρισμού», «φόβος σχολικής άρνησης», «φόβος σχολικής αποτυχίας», bullying κ.α.

Ο ενημερωμένος γονιός, είναι περισσότερο ικανός να διαλέγεται με το παιδί του, να το κατανοεί, να διοχετεύει δημιουργικά και αποτελεσματικά την αγάπη του, να το βοηθά, να το ενθαρρύνει και να στηρίζει τις επιλογές και τις προσπάθειές του.

Ο ίδιος νιώθει απαλλαγμένος απ το **«άγχος της μοναξιάς του στο πρόβλημα»**, αυτή την παραλυτική αίσθηση ότι είναι ο μόνος που αντιμετωπίζει παρόμοια κατάσταση.

Βεβαιώνεται ότι πολλές από τις συμπεριφορές του παιδιού, που του προκαλούν ανησυχία, δεν είναι παρά φυσιολογικές εκδηλώσεις, που συνδέονται με το στάδιο ανάπτυξης και ωρίμανσης της προσωπικότητάς του.

Αυτή η απελευθέρωση από το άγχος και την ανησυχία διευκολύνει την επικοινωνία του με το σχολείο και καθιστά τον εαυτό του φυσικό συνεργάτη.

Γονιός και σχολείο δρουν πια ως **συντονιστικό δίδυμο** με οριοθετημένους τους ρόλους, που όλες του οι δραστηριότητες έχουν στο επίκεντρό του το παιδί. Διαδραματίζουν ισότιμο και συμπληρωματικό ρόλο, με κοινούς σκοπούς και προτεραιότητες και με απώτερο στόχο **την αποτελεσματική κάλυψη όλων των συναισθηματικών και κοινωνικών του αναγκών** και την εξέλιξή του σε ένα συναισθηματικά και κοινωνικά ισορροπημένο άτομο.

Εισαγωγή

Κάθε Σεπτέμβριο, μια νέα σχολική χρονιά ξεπροβάλλει με αισιοδοξία μπροστά μας. Οι ματιές των παιδιών ελπιδοφόρες.

Η μέρα που το παιδί πηγαίνει για πρώτη φορά στο σχολείο, αποτελεί γι' αυτό ένα μεγάλο βήμα στη ζωή του. Του ανοίγεται ένας εντελώς καινούργιος κόσμος γεμάτος από ερεθίσματα και εμπειρίες και του δίνεται η ευκαιρία να αρχίσει να προετοιμάζεται κοινωνικά και διανοητικά για τη συμμετοχή στη σχολική ζωή και στην κοινωνία γενικότερα.

Ιδιαίτερα η φοίτησή του στην Α' Δημοτικού αποτελεί ένα νέο ξεκίνημα, μια νέα αρχή, που σηματοδοτεί την έξοδό του από το προστατευτικό πλαίσιο της οικογένειας και τη δυναμική του ένταξη στη σχολική κοινότητα. Αυτή η έξοδος, πέρα από τα συναισθήματα χαράς, πυροδοτεί άγχος, αγωνία και φόβο τόσο στο ίδιο το παιδί, όσο και στους γονείς του.

Για τα περισσότερα παιδιά αποτελεί την πρώτη τους εμπειρία παρατεταμένης απομάκρυνσης από το σπίτι. Απομακρύνεται από τις γνώριμες και βολικές συνήθειες του σπιτιού, από έναν τρόπο ζωής όλο παιχνίδι και με μια στοργική μητέρα γύρω του πάντα διαθέσιμη, για να βρεθεί «σφηνωμένο» μέσα στην αυστηρή πειθαρχία, στις κοπιαστικές μαθήσεις και την οχλοβοή της σχολικής ζωής. Όλες αυτές τις ώρες δεν έχει καμιά πρόσβαση και καμιά δυνατότητα προσφυγής στη μητρική προστασία και συμπαράσταση. Τα σκήπτρα της εξουσίας έχουν περάσει πια σε άλλα χέρια, σε «ξένα χέρια».

Την τύχη του τώρα την καθορίζουν μερικοί άγνωστοι. Μεταφέρεται από ένα σχετικά «κλειστό» σύστημα, όπου οι κανόνες και οι απαιτήσεις του είναι προβλέψιμες, σε ένα σύστημα «ανοιχτό», όπου η ζωή τις πρώτες τουλάχιστον εβδομάδες είναι ένα γεγονός γεμάτο από δυσκολίες και απρόοπτα, γιατί αντιπροσωπεύει μιαν από τις σημαντικότερες αλλαγές στον τρόπο ζωής τους.

Από τη μια αρχίζουν να στερούνται την ολοκληρωτική παρουσία και φροντίδα των γονέων και ιδιαίτερα της μητέρας τους καθώς και την ασφάλεια που τους έδινε μέχρι τώρα και από την άλλη αρχίζουν να δημιουργούν νέους δεσμούς και νέες σχέσεις, να αποκτούν εμπειρίες έξω από την οικογένεια και να αλ-

ληλεπιδρούν με νέα πρόσωπα που δεν υπόκεινται στον άμεσο έλεγχο της οικογένειας.

Μπαίνουν πλέον στη ζωή τους καινούργια πρόσωπα που είναι οι δάσκαλοί τους όπως και τα άλλα παιδιά της ομάδας τους με τα οποία θα πρέπει να μοιραστούν τα παιχνίδια τους, αλλά και την προσοχή των παιδαγωγών. Ξαφνικά χάνουν την αποκλειστικότητα που ίσως είχαν στο σπίτι τους και παύουν να είναι το επίκεντρο της προσοχής των ανθρώπων γύρω τους.

Αυτή την περίοδο το κάθε παιδί τη βιώνει με το δικό του τρόπο. Μπορεί να γίνονται επιθετικά ή μελαγχολικά, να παρουσιάζουν αλλαγές στις διατροφικές τους συνήθειες ή να παλινδρομούν σε συνήθειες και συμπεριφορές που είχαν σε μικρότερες ηλικίες. Όλες αυτές οι αντιδράσεις είναι απόλυτα φυσιολογικές και θα υποχωρήσουν σταδιακά αν το παιδί βιώνει καθημερινά ένα ευχάριστο, σταθερό και προβλέψιμο πρόγραμμα, το οποίο δημιουργεί μια αίσθηση σιγουριάς και ασφάλειας.

Το ώριμο παιδί μπορεί να το θεωρήσει σαν μια ευπρόσδεκτη ποικιλία, μια ευχάριστη εναλλαγή, ιδίως αν στο σπίτι νιώθει πλήξη και μοναξιά. Τα παιδιά αφήνουν πίσω τους το σχολείο του παιχνιδιού, το νηπιαγωγείο, και περνούν το κατώφλι **του σχολείου της δουλειάς**, του «μεγάλου σχολείου», του Δημοτικού.

1. Οικογένεια και ο παιδαγωγικός της ρόλος

Η οικογένεια αποτελεί ένα δυναμικό και πολυσυλλεκτικό σύστημα ιδεών, συναισθημάτων και συμπεριφορών, του οποίου τα μέλη αλληλοεπηρεάζονται και αλληλοτροφοδοτούνται.

Η θέση των παιδιών μέσα στο σύστημα καθορίζεται από τη μορφή, της συνοχής και τις αξίες που επικρατούν στο εσωτερικό του.

Διδάσκει στο παιδί αξίες και κοινωνικές συμπεριφορές. Οι αξίες αφορούν τη στάση του απέναντι στη ζωή και τους γύρω του. Συνδέονται με τη γενικότερη ιδεολογία, τον πολιτισμικό υπόβαθρο, την πολιτική σκέψη και τη θρησκεία.

Οι αξίες είναι αυτές που θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στις όποιες επιλογές κάνει αργότερα στην επαγγελματική του σταδιοδρομία αλλά και την προσωπική του ζωή.

Είναι αυτές που διαπλάθουν το χαρακτήρα, τη συμπεριφορά, και το βοηθούν ώστε να ορίσει την ταυτότητά του. Είναι προφανές ότι ο ρόλος των γονιών όσον αφορά την προετοιμασία του παιδιού τους για την επιτυχία του στο σχολείο δεν ξεκινά με την είσοδό του στο σχολείο, αλλά από την ημέρα της γέννησής του.

Καθώς περνούν τα χρόνια, **δημιουργούν γύρω του ένα ασφαλές πλαίσιο**, που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του και το καθοδηγούν στην πορεία του προς την ωρίμανση.

Η πορεία προς την ωρίμανση περιλαμβάνει πολλές φάσεις και μια από τις πιο σημαντικές είναι η είσοδος στο σχολείο. Συχνά πρόκειται για την πρώτη σοβαρή αποστασιοποίηση του παιδιού από τους γονείς.

Εκεί, έρχεται σε επαφή με άλλους ενήλικες, έξω από το σπίτι και ως ένα βαθμό αποκόπτεται από το οικογενειακό περιβάλλον. Με την απόσταση αυτή που δημιουργείται και μεγαλώνει σταδιακά, βαδίζει προς την αυτονομία και συνεχίζει να αναπτύσσει την ατομικότητά του.

1.2. Ποιο είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλει να κινείται η οικογένεια προκειμένου να μηδενιστούν ή να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχοκοινωνική εξέλιξη του παιδιού. (σταθερή γονική παρουσία-συνεπής συμπεριφορά).

Η εξέλιξη ενός παιδιού είναι στενά συνδεδεμένη με τη λειτουργία της οικογένειας. Πρωταρχικό της καθήκον είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα προσφέρει μια πρωταρχική αίσθηση ασφάλειας και δυνατότητες δημιουργικής εξέλιξης.

Το αντίθετο, δηλαδή η σύγχυση ρόλων, η απουσία αξιών, η ασταθής γονική παρουσία και η ασυνεπής συμπεριφορά των γονιών, οδηγούν το παιδί σε μια αναπτυξιακή πορεία χωρίς σταθερά πρότυπα και σημεία αναφοράς, με αποτέλεσμα να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη.

1.3. Πως οριοθετούν οι γονείς το ρόλο τους μέσα στην οικογένεια (Διάκριση ρόλων -Όρια –συνεργασία).

Προκειμένου να ολοκληρωθούν θετικά οι διεργασίες που θα χρωματίσουν το μέλλον ενός παιδιού, πρέπει πρώτα απ' όλα οι γονείς να έχουν σαφή αντίληψη και διάκριση του ρόλου και των δικών τους ορίων.

Γονείς που αισθάνονται ασφαλείς ως προς την ταυτότητά τους και μπορούν να προσδιορίζουν συνεχώς τα όριά τους, δημιουργούν σχέσεις μέσω των οποίων τα παιδιά μπορούν με τη σειρά τους να ορίσουν τον εαυτό τους, ώστε να διευκολυνθεί η ανεξαρτησία τους.

Ο τρόπος που οι γονείς ορίζουν, διατυπώνουν και θέτουν τα όρια, είναι πολύ σημαντικός. Θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι:

Τα όρια δεν είναι τα ίδια για όλους, είναι διαφορετικά για κάθε παιδί και κάθε γονέα.

- Πρέπει να συμβαδίζουν με την εξέλιξη του παιδιού και να προσαρμόζονται στα χαρακτηριστικά της ηλικίας του.
- Τα παιδιά δέχονται τα όρια μόνο όταν είναι σαφή και κατανοητά.
- Απαραίτητη προϋπόθεση για να βάλουμε όρια στα παιδιά και στους άλλους, είναι να βάλουμε καταρχήν στον εαυτό μας και στη συνέχεια, να τα θέσουμε με ευκρίνεια στα παιδιά.
- Κατά την οριοθέτηση είναι σημαντική η επαφή με το παιδί. Χαμηλώνουμε ώστε να έρθουμε στο ύψος του, το κοιτάμε στα μάτια και το αγγίζουμε, ώστε να εισπράξει την σοβαρότητα των όσων λέμε.
- Τα όρια είναι για να ξεπερνιούνται. Μεγαλώνω σημαίνει ξεπερνάω τα όριά μου και προχωράω μπροστά.
- Μια μόνιμα αρνητική συμπεριφορά του παιδιού είναι πιθανό να δείχνει ότι τα όρια που του έχουν βάλει είναι πολύ στενά και ασφυ-

κτικά.

- Δεν είναι όλα τα θέματα το ίδιο σημαντικά. Διαχωρίζουμε ποια είναι προς διαπραγμάτευση και ποια όχι. Αποφεύγουμε τις άγονες αντιπαραθέσεις.
- Μιλάμε για τον εαυτό μας, τις προσωπικές μας δυσκολίες και τα συναισθήματα.
- Προτιμούμε την επιβράβευση σε επιθυμητές συμπεριφορές αντί την τιμωρία σε μη επιθυμητές.
- Αν φτάσουμε στο σημείο να τιμωρήσουμε, η τιμωρία θα πρέπει πάντα να συνοδεύεται και από την σαφή και με απλά κατανοητά λόγια, εξήγηση της αιτίας της τιμωρίας.
- Η ταύτιση μετράει περισσότερο. Τα παιδιά κατανοούν πιο εύκολα το τι είμαστε και πως λειτουργούμε, παρά το τι λέμε.

1.4. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός υγιούς περιβάλλοντος μέσα στην οικογένεια (ελευθερία-επικοινωνία των μελών-χώρο-σταθερότητα και επάρκεια στη φροντίδα).

Για να μπορέσει το παιδί ή τα παιδιά μιας οικογένειας να αναπτύξουν την προσωπική τους ταυτότητα, καθώς και να αποκτήσουν πρωτοβουλίες και αυτοέλεγχο, θα πρέπει οι γονείς να παρέχουν ελευθερία, χώρο και σταθερότητα.

Ανεπάρκειες στη φροντίδα και διαταραχές στην επικοινωνία, έχουν σημαντικές επιπτώσεις τόσο στην ψυχική υγεία, όσο και στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του.

Η υπερπροστασία και η παραμέληση, η επιείκεια και η καταπίεση, παρά τη θεμελιώδη διαφορά στο είδος τους, καταλήγουν στην ίδια καταρράκωση της αυτοπεποίθησης και του θάρρους του παιδιού.

Έτσι, η οικογένεια ως σύστημα κατεχοχόν δυναμικό, έχει να επιτελέσει σκοπούς και στόχους, να δημιουργήσει πρότυπα, να διαμορφώσει προσωπικότητες και να διατηρήσει την αναλογία ανάμεσα στις αλληλοσυμπληρούμενες συνιστώσες **του «ανήκειν» και της αυτονομίας**.

Όλα αυτά δημιουργούν τις προϋποθέσεις ώστε όλα τα μέλη να ζουν και να μεγαλώνουν υγιώς, αλλά και η ίδια να λειτουργήσει μέσα από μια διαδικασία, όπου τα άτομα που την απαρτίζουν ωριμάζουν ανεξάρτητα.

1.5. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά μιας υγιούς οικογένειας; (αγάπη-κατανόηση-αρμονική συμβίωση-κοινή γραμμή -ισοτιμία και ισοδυναμία ρόλων).

Ο βασικός άξονας πάνω στον οποίο πρέπει να κινούνται οι γονείς είναι να υπάρχει μεταξύ τους αγάπη, συνεννόηση και κοινή γραμμή.

Αυτή η κοινή πορεία θα έρθει, όταν ανάμεσά τους υπάρχει ισοτιμία και ισοδυναμία ρόλων, όταν και οι δύο θεωρούν ισάξιους τους εαυτούς τους ως προς την ανατροφή και την αγωγή των παιδιών τους, όταν τα καθήκοντα μοιράζονται εξίσου στον πατέρα αλλά και στην μητέρα, χωρίς να υπάρχουν στερεότυπα ότι η μητέρα π.χ. είναι υπεύθυνη για την αγωγή των παιδιών ή ότι ο πατέρας είναι αυτός που θα φροντίσει την παροχή υλικών αγαθών στην οικογένεια.

Και οι δύο πρέπει να είναι παρόντες σ' όλες τις φάσεις ανάπτυξης των παιδιών τους, προσφέροντας σημαντική καθοδήγηση και αγωγή, η οποία διέπεται από δημοκρατισμό, φιλελευθερισμό και διάλογο, χωρίς να υπάρχει αυταρχισμός και έλλειψη ελευθερίας στην έκφρασή τους.

Ήδη, από την προσχολική ηλικία αυτός ο κοινός τρόπος διαπαιδαγώγησης είναι σημαντικός, γιατί έτσι προσφέρουν τη βασική ασφάλεια που τα παιδιά έχουν ανάγκη για να νιώσουν άνετα και να προχωρήσουν στα υπόλοιπα αναπτυξιακά τους στάδια.

Τα διπλά μηνύματα οδηγούν ουσιαστικά στη δημιουργία δύο οικογενειών εντός του ίδιου συστήματος, προκαλώντας στα παιδιά το βίωμα της έλλειψης μιας ενιαίας φυσικής προστασίας.

Στην «καλή» οικογένεια βασιλεύει η χαρά, το γέλιο, η αμοιβαία κατανόηση, η συνεργασία, η αλληλοεξυπηρέτηση, η δικαιοσύνη, η αλληλοβοήθεια, ο σεβασμός της προσωπικότητας του άλλου, η αισιοδοξία, η αγάπη, η ασφάλεια και η αρμονική συμβίωση.

Οι ψυχολόγοι, οι ψυχίατροι και οι παιδαγωγοί λένε, ότι το παιδί, για να αναπτυχθεί κανονικά και να ενταχθεί ομαλά στην σχολική και κοινωνική ζωή, έχει ανάγκη από τη θαλπωρή της οικογένειας, η οποία ενσαρκώνεται στους δυο

βασικούς πρωταγωνιστές: τη μητέρα του και τον πατέρα του.

1.6. Πώς η οικογένεια καθορίζει το κοινωνικό υπόβαθρο του παιδιού (γονείς πρότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς -στάση ζωής).

Οι ανθρώπινες σχέσεις παίζουν το σπουδαιότερο ρόλο στην ομαλή ψυχική κατάσταση του παιδιού και υπεύθυνοι γι αυτό είναι οι γονείς, με τη στάση και τα έργα τους.

Μέσα από την οικογένεια ξεκινά και μεταδίδεται ο πολιτισμός, η μόρφωση, η γλώσσα, διαμορφώνεται η κοινωνική συμπεριφορά, η αλληλεγγύη, ο σεβασμός, η εκτίμηση των άλλων, το πνεύμα της συνεργασίας, η συμπάθεια, τα φιλικά αισθήματα, η αγάπη και η αυτοθυσία. Καταπολεμούνται αντικοινωνικά ελαττώματα, όπως το ψέμα, η απάτη, η πονηριά, ο νοσηρός εγωισμός, ο ατομισμός, η υστεροβουλία, η μοχθηρία, ο φθόνος, και άλλα.

Οι γονείς είναι σημαντικό να συζητούν με το παιδί τους όλα όσα το απασχολούν, να απομυθοποιούν καταστάσεις που το βασανίζουν, αλλά και να του αφήνουν χώρο να αρχίσει να αναπτύσσεται αυτόνομα.

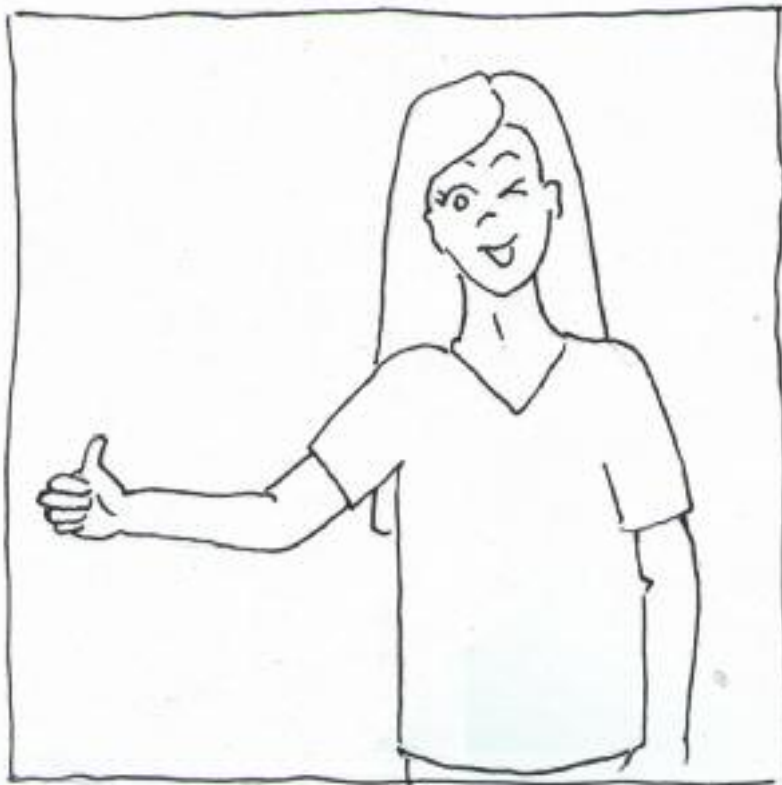
Γονείς:

- Ας σεβαστούμε την προσωπικότητα του παιδιού μας και μη το θεωρούμε κτήμα μας.
- Μη το τρομοκρατούμε ασκώντας σωματική και ψυχολογική βία.
- Η υπερβολική επίβλεψη και η αφαίρεση των δικαιωμάτων του έχει σαν αποτέλεσμα να νοιώθει ανίκανο να κάνει οτιδήποτε.
- Ας αποφύγουμε τη γκρίνια, τα μαλώματα και τις τιμωρίες για μη ουσιαστικά προβλήματα και την ταπείνωση του εγωισμού του.
- Ας δείξουμε μόνο ενδιαφέρον, τρυφερότητα και αγάπη.

«Για να μεγαλώσει ένα παιδί δεν χρειάζεται μόνο τροφή, χρειάζεται εκτίμηση, αναγνώριση, ενθάρρυνση»

Μην ξεχνάμε να λέμε:

- Μπράβο!
- Δεν πειράζει που δεν τα κατάφερες αυτή τη φορά
- Είμαστε περήφανοι για σένα
- Αρκεί που προσπάθησες
- Θα τα καταφέρεις
- Είσαι σπουδαίο παιδί
- Κανείς δεν είναι τέλειος
- Είσαι μοναδικό
- Δεν ξέρω τι θα έκανα χωρίς εσένα
- Σ' αγαπώ πολύ
- Έλα να προσπαθήσουμε μαζί.

2. Μετάβαση

Η μετάβαση ορίζεται ως το «ατομικό, προσωπικό, ιδιαίτερο και μοναδικό βίωμα κάθε ανθρώπου, συνδεδεμένο με αλλαγές ρόλων και περιβαλλοντικών συνθηκών».

Χαρακτηρίζει την πορεία και το πέρασμα, από ένα γνώριμο και οικείο, σε ένα άγνωστο περιβάλλον, σηματοδοτώντας την ύπαρξη πλήθους αλλαγών που επιδρούν στην ζωή του παιδιού και διαφοροποιούν τις ανάγκες του.

Βασικό γνώρισμα κάθε διαδικασίας μετάβασης είναι η συναίσθηση της αλλαγής που βιώνει το άτομο. Με τον τρόπο αυτό διεγείρονται οι μηχανισμοί προσαρμογής και αντίδρασης στα εμπόδια που προκαλούν τη διατάραξη των ισορροπιών στο περιβάλλον, με επιπτώσεις λιγότερο ή περισσότερο έντονες.

2.1. Ποιοί είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν τη θετική ή αρνητική μετάβαση του παιδιού απ το οικογενειακό στο σχολικό περιβάλλον (βαθμό ετοιμότητας των γονέων- του μαθητή, αλλά και του ίδιου του σχολείου).

Η μετάβαση είναι μια διαδικασία διαρκείας που δεν τη βιώνει μόνο το παιδί αλλά όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, καθώς επηρεάζει και επηρεάζεται από ένα σύνολο αλληλοεπιδρώντων παραγόντων. Οι παράγοντες αυτοί σχετίζονται με το βαθμό ετοιμότητας των γονέων, του μαθητή, αλλά και του ίδιου του σχολείου, το οποίο οφείλει να εξασφαλίζει τη συνέχεια ανάμεσα στις εκπαιδευτικές βαθμίδες και να το στηρίζει, ώστε να ξεπεράσει τις όποιες δυσκολίες εμφανιστούν.

Σε αυτή την πορεία του ο μαθητής έρχεται αντιμέτωπος με πρωτόγνωρες συνθήκες και νέες απαιτήσεις, οι οποίες είναι πιθανό να προκαλέσουν εντάσεις ή ακόμα και συγκρούσεις στη σχέση του με το σχολείο.

2.2. Τι μπορεί να γίνει προκειμένου η μετάβαση του παιδιού στο σχολείο να είναι θετική (προετοιμασία γονιών-παιδιών-σχολείου-ποιοτική προσχολική αγωγή- συνέχεια)

Αρχικά και πέρα από την οικογένεια, η ποιοτική και επαρκής προσχολική αγωγή, είναι αυτή που βάζει τα θεμέλια για την ομαλή μετάβαση του παιδιού στις μετέπειτα εκπαιδευτικές βαθμίδες (παιδικοί σταθμοί-Νηπιαγωγεία). Τα παιδιά που έχουν καλή επίδοση στην πρώτη τάξη, έχουν καλύτερη και στις μετέπειτα τάξεις. Όσο πιο νωρίς βοηθηθούν, τόσο καλύτερο αποτέλεσμα θα έχουν. Η συνέχεια είναι ένας ακόμη παράγοντας που βοηθάει να γίνουν επιτυχημένοι μαθητές, και έτσι, το να παρακολουθήσουν το Νηπιαγωγείο και την πρώτη τάξη στο ίδιο σχολείο, με τους ίδιους συμμαθητές και δασκάλους, μπορεί να είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο γι αυτά.

Η οικογένεια, ο δάσκαλος και οι φορείς της κοινότητας, μπορούν επίσης να συνεργαστούν, έτσι ώστε η μετάβαση στο σχολείο να αποτελέσει μια θετική εμπειρία για όλα τα παιδιά. Η θετική προσέγγιση του φαινομένου προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα μεταξύ των οποίων είναι η χαρά, η αυτοπεποίθηση, η ικανοποίηση, η ευχαρίστηση και τα κίνητρα για περαιτέρω εξέλιξη. Αντίθετα μέσα από την αρνητική προσέγγιση εμφανίζονται συναισθήματα που σχετίζονται με το άγχος, το φόβο, την αγωνία, την άρνηση, την ενόχληση, την αναστάτωση και την αβεβαιότητα.

Για να είναι επιτυχημένη λοιπόν η κάθε μετάβαση, θα πρέπει να βρίσκει γονείς, παιδιά και εκπαιδευτικούς, προετοιμασμένους.

3. Σχολική ετοιμότητα- κοινωνική επάρκεια.

Τι περιλαμβάνει ο όρος σχολική- μαθησιακή ετοιμότητα; (συνολική ωριμότητα- προετοιμασία προσαρμογής σε νέα γνωστικά αντικείμενα)

Ετοιμότητα (Readiness) είναι ένας πολυδιάστατος όρος ο οποίος αναφέρεται σε όλες τις φάσεις της ανάπτυξης του παιδιού.

Ο όρος σχολική- μαθησιακή ετοιμότητα περιλαμβάνει την αναγκαία συνολική ωριμότητα ενός παιδιού τη χρονική στιγμή της έναρξης φοίτησής του στην Α΄ Δημοτικού.

Δηλαδή, τη διανοητική, τη συναισθηματική, την κοινωνική και τη σωματική ετοιμότητά του να δεχτεί, να επεξεργαστεί και να αξιοποιήσει τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος.

Η σχολική ετοιμότητα αναφέρεται στη φάση που το παιδί είναι έτοιμο να αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες και να διαμορφώσει στάσεις, οι οποίες θα το βοηθήσουν να προσαρμοστεί απρόσκοπτα στο σχολικό περιβάλλον και να ανταποκριθεί με επιτυχία στις απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος.

Είναι καθοριστικής σημασίας, το κατά πόσο είναι έτοιμο να διδαχθεί με οργανωμένο και συστηματικό τρόπο τα γνωστικά αντικείμενα του Δημοτικού σχολείου.

3.1. Ποιοι είναι οι παράγοντες που καθορίζουν τη σχολική ετοιμότητα; (νοητικό επίπεδο- συναισθηματική ωριμότητα - η ικανότητα προσαρμογής).

Η ικανότητα του παιδιού για μάθηση είναι έμφυτη και ιδιαίτερα αναπτυγμένη στη σχολική ηλικία. Ωστόσο, η επιτυχία του στο σχολείο εξαρτάται κυρίως από το αν έχει αυτοπειθαρχία και ενδιαφέρον, αν γνωρίζει τι είδους συμπεριφορά είναι αποδεκτή, αν μπορεί να επιβάλλεται στην παρόρμησή του, αν έχει την ικανότητα να ακολουθεί οδηγίες και να στρέφεται στον δασκαλό του για βοήθεια και τέλος, αν μπορεί να εκφράζει τη γνώμη του και τις ανάγκες του.

Για τη σχολική ετοιμότητα δεν παίζει ρόλο μόνο το νοητικό επίπεδο του παιδιού, αλλά και η συναισθηματική ωριμότητα, δηλαδή η ικανότητα προσαρμογής στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος.

Πρόκειται για ένα συνδυασμό ατομικών χαρακτηριστικών και γονεϊκής παρέμβασης - διαπαιδαγώγησης.

Για παράδειγμα, αυτό που παρακινείται από τους γονείς προς την ανεξαρτησία και ανατρέφεται έτσι ώστε να μπορέσει να διαχειριστεί ακίνδυνα και αποτελεσματικά την 'ελευθερία' του, είναι σε θέση να εκφράζει τόσο θετικά, όσο και αρνητικά συναισθήματα. Να επιδεικνύει μεγαλύτερο βαθμό ψυχοκοινωνικής ωριμότητας από ένα παιδί που μεγαλώνει προσκολλημένο και άμεσα εξαρτημένο από τους γονείς του.

Τα παιδιά που είναι συναισθηματικά υγιή και ώριμα, εκφράζουν αυτά που νιώθουν αλλά είναι και σε θέση να κατανοήσουν τους άλλους. Είναι εκείνα που κάνουν εύκολα φίλους και βιώνουν τη σχολική ζωή ως μια ευχάριστη εμπειρία.

Όταν όμως δεν έχουν προετοιμαστεί κατάλληλα δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις, τις προσδοκίες αλλά και στις προκλήσεις του νέου περιβάλλοντος.

3.2. Ποια τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής επάρκειας και ποιος ο ρόλος της στη σχολική ετοιμότητα (χαρακτηριστικά: συμπεριφορικά, γνωστικά και συναισθηματικά).

Κοινωνική επάρκεια θεωρείται η ικανότητα της αλληλεπίδρασης σε ένα δεδομένο κοινωνικό πλαίσιο με τρόπους που είναι κοινωνικά αποδεκτοί, λειτουργικοί και μη επιβλαβείς για τους άλλους.

Πρόκειται για μια σύνθετη, πολυδιάστατη έννοια, η οποία απαρτίζεται από **συμπεριφορικά, γνωστικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά**, απαραίτητα για την επίτευξη επιθυμητών κοινωνικών αποτελεσμάτων.

Η κοινωνική επάρκεια αναφέρεται τόσο στην εξωτερικευμένη, όσο και στην εσωτερικευμένη συμπεριφορά.

Σύμφωνα με το θεωρητικό πρότυπο του Gresham (1986), η κοινωνική επάρκεια περιλαμβάνει τρεις επιμέρους πλευρές:

α) Την **προσαρμοσμένη συμπεριφορά** η οποία αντιπροσωπεύει το βαθμό στον οποίο το άτομο έχει κατακτήσει την προσωπική του ανεξαρτησία και την κοινωνική του ευθύνη σε συνάρτηση με τις περιβαλλοντικές συνθήκες κάθε κοινωνίας.

β) τις **κοινωνικές δεξιότητες** οι οποίες είναι συγκεκριμένες συμπεριφορές που οδηγούν σε επιθυμητά κοινωνικά αποτελέσματα για το άτομο που τις χρησιμοποιεί. Εννοούμε δηλαδή την ικανότητα των παιδιών να συνεργάζονται, να περνούν καλά με τους άλλους και να και να εκπέμπουν γύρο τους θετική ενέργεια και

γ) τις **σχέσεις με τους συνομηλίκους** οι οποίες περιγράφουν το βαθμό στον οποίο τα άτομα αλληλεπιδρούν κοινωνικά με τους συνομηλίκους τους. Οι θετικές σχέσεις συνδέονται με αποδοχή, ενώ οι αρνητικές με απόρριψη. Ακόμα, στον όρο αυτό συμπεριλαμβάνεται η ικανότητα ανάληψης ευθύνης, η επίδειξη σεβασμού, η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων και προσαρμογής σε ρουτίνες.

Όλες οι έρευνες δείχνουν, πως παιδιά με ανεπτυγμένες κοινωνικές δεξιότητες έχουν θετική στάση προς τη μάθηση και είναι πρόθυμα να εξερευνήσουν νέα πράγματα, όπως παιχνίδια, βιβλία κλπ. Οι επαρκείς κοινωνικές δεξιότητες κατά την πρώτη σχολική ηλικία αποτελούν προβλεπτικό παράγοντα για τη

μελλοντική σχολική επίδοση του παιδιού και την ψυχολογική του προσαρμογή.

Διαχρονικές μελέτες διαπιστώνουν επίσης, ότι η ελλειμματική ανάπτυξη στο συγκεκριμένο τομέα, σχετίζεται με προβλήματα ψυχικής υγείας στην ενήλικη ζωή, με αντικοινωνική και παραβατική συμπεριφορά, σχολική διαρροή και υψηλά **επίπεδα ανεργίας**.

3.3. Πώς η ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων επηρεάζει την έναρξης φοίτησης στο σχολείο (βιολογική ωρίμανση-συναισθηματική ωρίμανση).

Οι κοινωνικές δεξιότητες, -η ωριμότητα του λόγου, της αδρής και λεπτής κίνησης- η βιολογική ωρίμανση δηλαδή, η οποία δε είναι πάντοτε η ίδια για όλα τα παιδιά και διαφέρει σημαντικά μεταξύ των δυο φύλων, αλλά και μεταξύ κοινωνικοοικονομικών τάξεων, θεωρείται ότι φθάνει σε ικανοποιητικό βαθμό από μια ηλικία και μετά, και αυτή έχει θεσπιστεί να είναι η ηλικία έναρξης φοίτησης στο σχολείο.

Αυτά που προέρχονται από οικογένειες που ενθαρρύνουν, που συναισθηματικά στηρίζουν, που ενισχύουν τις προσπάθειές τους και αποδέχονται τις αποτυχίες τους, είναι συνήθως καλύτερα προετοιμασμένα να ανταποκριθούν σε ότι έχει να προσφέρει το σχολείο.

Παιδιά με συναισθηματικές δυσκολίες μπορούν να παρουσιάσουν άγχος αποχωρισμού από τους γονείς τους, σχολική άρνηση, φοβία, αργούς ρυθμούς μάθησης και κοινωνικές δυσκολίες.

Ένα παιδί που συναισθηματικά είναι πίσω δε θα μπορέσει να λειτουργήσει επαρκώς στο σχολείο και τις πρώτες βάσεις τις χτίζουν οι γονείς από πολύ νωρίς. Μια υγιής συναισθηματική συναλλαγή και επικοινωνία μεταξύ του μικρού παιδιού και των γονέων, παίζει σημαντικό ρόλο στη γνωστική του ανάπτυξη.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν και παιδιά με έντονες αναπτυξιακές δυσκολίες στους περισσότερους τομείς (κινητικότητα, λόγος, κοινωνική επαφή, οπτικο-κινητικός συντονισμός, αντίληψη, κρίση) που χρειάζονται εντατική εξατομικευμένη ψυχοπαιδαγωγική βοήθεια για να αποκτήσουν την ικανότητα λειτουργικής προσαρμογής στο περιβάλλον τους.

Ένα σημαντικό ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού, το οποίο κυμαίνεται από 10 έως 20%, δυσκολεύεται ή αδυνατεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου. Κι αυτό γιατί καλούνται να ανταποκριθούν σε ερεθίσματα, να παρακολουθήσουν το σχολικό πρόγραμμα και να προσαρμοστούν στο σχολικό περιβάλλον, κινητοποιώντας ικανότητες και λειτουργίες, οι οποίες δεν έχουν επαρκώς αναπτυχθεί.

Παιδιά με αναπτυγμένες κοινωνικές δεξιότητες είναι σε θέση να:

- Υπακούουν σε κανονισμούς και να ακολουθούν οδηγίες.
- Έχουν καλές σχέσεις με άλλα παιδιά και ενήλικες.
- Έχουν πολλούς φίλους και δεν προσκολλώνται μόνο σε μερικούς.
- Έχουν αυτοέλεγχο.
- Επιλύουν προβλήματα χωρίς τη βοήθεια ή την παρέμβαση ενηλίκων.
- Προσαρμόζονται σε καινούριες ρουτίνες.
- Είναι ανεχτικά με τα λάθη των άλλων.
- Προσέχουν και φροντίζουν τα προσωπικά τους αντικείμενα.
- Σέβονται τους άλλους, ειδικά τους μεγαλύτερους.
- Αρέσκονται στο να δοκιμάζουν νέες δραστηριότητες και να παίζουν καινούρια παιχνίδια.

Ένας επίσης σημαντικός παράγοντας ομαλής ένταξης των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον είναι η σωματική υγεία, ευεξία και ανεξαρτησία. Τα παιδιά με σωματική υγεία και ευεξία έχουν μεγαλύτερη **συγκέντρωση, καλή μνήμη**, αυξημένη δημιουργικότητα και δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να έχουν αυξημένη αυτοεκτίμηση και μειωμένο άγχος.

4. Άγχος αποχωρισμού

Τι συμβαίνει όταν το παιδί δείχνει απροθυμία να πάει στο σχολείο (δεσμευτική και αγχωτική μητέρα- έλλειψη αυτονομίας και ανεξαρτησίας του παιδιού).

Ένα ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού, που κυμαίνεται από 5 έως 8%, παρουσιάζει μόνιμο άγχος αποχωρισμού. Το παιδί δείχνει απροθυμία να πάει στο σχολείο ή απουσιάζει. Αυτή η συμπεριφορά μπορεί να συνοδεύεται από έντονο άγχος ή ακόμη και από πανικό όταν φτάνει η ώρα για το σχολείο. Πολλά παιδιά δεν μπορούν να ξεκινήσουν από το σπίτι, άλλα πάλι ξεκινούν και επιστρέφουν στα μισά του δρόμου, ή μόλις φτάνουν στην είσοδο του σχολείου το βάζουν στα πόδια.. Η αιτία της άρνησης είναι ακατανόητη για τους γονείς και το σχολείο.

Το παιδί λέει ότι φοβάται ή δεν ξέρει γιατί δεν μπορεί να πηγαίνει στο σχολείο. Όταν είναι στο σπίτι, είναι χαρούμενο και ευτυχισμένο. Όταν σύρεται στο σχολείο, είναι μίζερο, φοβισμένο και με την πρώτη ευκαιρία τρέχει στο σπίτι, ανεξάρτητα από την επερχόμενη σίγουρη τιμωρία. Κάτι τέτοιο, συνήθως, συμβαίνει στις οικογένειες όπου η μητέρα είναι υπερπροστατευτική, δεσμευτική και αγχωτική, με συνέπεια το παιδί να εξαρτάται από εκείνη, επειδή η αυτονομία και η ανεξαρτησία του δεν ενισχύονται. Υποσυνείδητα, για το παιδί η φοίτηση στο σχολείο αποτελεί «απειλή» ενάντια στη σχέση με το μητρικό πρόσωπο που γεννάει το άγχος της πιθανής απώλειας της μητέρας. Ανησυχεί για τους γονείς του-κυρίως για τη μητέρα του- μήπως φύγουν, μήπως χαθούν ή αν είναι καλά στην υγεία τους.

4.1. Τι συμβαίνει όταν οι γονείς δεν είναι έτοιμοι να αποχωριστούν το παιδί τους; (αισθήματα θλίψης-ενοχής-εγκατάλειψης)

Η πρώτη απομάκρυνση του παιδιού από το σπίτι είναι δύσκολη συναισθηματικά για κάθε γονιό. Πολλές φορές, μάλιστα, ο αποχωρισμός είναι δυσκολότερος για τη μητέρα απ' ότι για το παιδί, εξαιτίας των ενοχών που ενδεχομένως νιώθει για την «εγκατάλειψή» του στο νηπιαγωγείο ή εξαιτίας του άγχους της αν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου, αν θα κάνει φίλους, αν οι δασκάλες του θα το προσέχουν κ.α.

Η επιτυχής προσαρμογή λοιπόν του παιδιού στο σχολείο, εξαρτάται άμεσα από τη στάση των γονέων. Το άγχος της μητέρας για τις πρωτόγνωρες εμπειρίες του, για την προσοχή και τη φροντίδα που θα λάβει από τους παιδαγωγούς του και για τη σχέση του με τους συνομηλίκους του, μεταβιβάζεται στο παιδί με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Οι τύψεις, η θλίψη ή το άγχος της μητέρας διαγράφονται στο πρόσωπό της, στον τόνο της φωνής της, στις χειρονομίες της. Το παιδί έχει την ικανότητα να «διαβάζει» το πρόσωπο και τη στάση του σώματός της. Η παραμικρή ένδειξη αμφιβολίας ή ανησυχίας γίνεται πολλές φορές αντιληπτή, παρά την προσπάθειά της να το αποκρύψει. Μία τέτοια ένδειξη θα του προκαλέσει φόβο και ανασφάλεια και θα δυσχεράνει την ένταξή του στο σχολικό περιβάλλον.

4.2. Ποιοί παράγοντες καθορίζουν τη στάση του παιδιού απέναντι στο σχολείο; (στάση του γονιού-σωστή ενημέρωση και προετοιμασία του παιδιού).

Η στάση του γονιού λοιπόν απέναντι στο σχολείο επηρεάζει και τη στάση του παιδιού απέναντι σ' αυτό, καθώς επίσης και τις συνέπειες που θα έχει η απομάκρυνσή του από το οικογενειακό περιβάλλον. Το σχολείο στα μάτια του, μπορεί να ποικίλλει από εχθρικό μέχρι φιλικό, ανάλογα με την ηλικία και τις συνθήκες που συμβαίνει ο αποχωρισμός.

Αφού το παιδί έχει αυτή την ευκολία να «διαβάζει» τις αντιδράσεις των μεγάλων, συναισθήματα όπως το άγχος, η αμφιβολία και οι τύψεις των γονιών, επειδή αναγκάζονται να το αφήσουν στη φροντίδα άλλων, αποκωδικοποιούνται και του δημιουργούν αίσθηση ανασφάλειας. Θα πρέπει πάντα να έχουν κατά νου ότι το παιδί έχει τα μάτια του στραμμένα επάνω τους, για να βεβαιωθεί ότι θα είναι ασφαλές στο νέο του περιβάλλον και ότι έχουν εμπιστοσύνη στην ικανότητα του να προσαρμοστεί σ' αυτό.

Αν ο γονιός εκφράζεται αρνητικά και εκδηλώνει τη δυσαρέσκειά του μπροστά στο παιδί, είναι πιθανό να αναπτύξει και αυτό έναν αρνητισμό για το σχολείο. Αντίθετα, ένας γονιός που δείχνει ικανοποιημένος και εκφράζεται θετικά, θα δημιουργήσει στο παιδί ένα αίσθημα ασφάλειας, με αποτέλεσμα να είναι θετικά προσκείμενο απέναντι σε αυτό. Αρχικά, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο τρόπος με τον οποίο έχει προετοιμαστεί το παιδί για την σχολική του ζωή. Αυτό που προετοιμάζεται, ενημερώνεται από τους γονείς του για τις σχολικές δραστηριότητες και για το ότι το σχολείο είναι ένας χώρος μάθησης, χαράς και ψυχαγωγίας, θα προσαρμοστεί ομαλότερα.

4.3. Πως επιτυγχάνεται η αυτονομία του παιδιού; (ενίσχυση της αυτοπεποίθησης-ενθάρρυνση).

Το παιδί απ' τη μεριά του, οφείλει να χαλαρώσει τον σύνδεσμο με τη μητέρα. Οι γονείς καλούνται να παρέχουν στο παιδί ασφάλεια, και όχι μόνο να του επιτρέπουν, αλλά και να το διευκολύνουν να λειτουργεί και εκτός οικογένειας, να απομακρύνεται απ' αυτήν και να επιστρέφει σε αυτήν. (μικροί αποχωρισμοί)

Με άλλα λόγια, πρέπει να ενισχύεται η ανεξαρτησία και η αυτοπεποίθησή του, από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (γονείς και εκπαιδευτικούς).

Και ενώ το άγχος του αποχωρισμού, θεωρείται ένα φυσιολογικό φαινόμενο της αναπτυξιακής πορείας των παιδιών, παράλληλα είναι και μια επώδυνη ψυχική διεργασία.

4.4. Μικρά μυστικά που βοηθούν γονείς και παιδιά ώστε ο αποχωρισμός να είναι ανώδυνος και η ένταξη στη σχολική ζωή να αντιμετωπίζεται με χαρά και αισιοδοξία.

- Να εμπιστεύονται το παιδί και την ικανότητα του να αντιμετωπίσει το καινούργιο σχολικό περιβάλλον
- Αν ο γονιός αγχώνεται, τότε θα αγχωθεί και το παιδί.
- Να μην φεύγουν στα κρυφά γιατί αυτό εντείνει το άγχος και το παιδί δεν θα μπορεί να εμπιστευθεί πλέον τους γονείς.
- Να το αποχαιρετούν πριν φύγουν .
- Να είναι σταθεροί στο ότι το παιδί θα πάει στο σχολείο, όσο έντονες και αν είναι οι αντιδράσεις του.
- Να το βοηθούν στην προσαρμογή του στο νέο περιβάλλον. Π.χ.. καλώντας φίλους στο σπίτι και γενικά υιοθετώντας μία θετική στάση προς το σχολείο.
- Να συζητούν τα θέματα του παιδιού με τους δασκάλους αλλά όχι μπροστά του.
- Στην προσαρμογή του λοιπόν, ουσιαστικό ρόλο θα παίξουν οι γονείς αλλά και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι καλούνται να το υποστηρίξουν και να το ενθαρρύνουν τόσο να συμμετέχει στην ομάδα των συνομηλίκων του, όσο και τους συμμαθητές να τον δεχθούν ανεξάρτητα από οποιαδήποτε δυσκολία.
- Το σχολικό περιβάλλον μπορεί να λειτουργήσει πολύ αρνητικά για ένα παιδί, αν δεν αισθανθεί αποδεκτό, αλλά και πολύ θετικά, αν εισπράξει την αγάπη και την αποδοχή των άλλων.
- Το άγχος του αποχωρισμού αποτελεί μία από τις δυσκολίες προσαρμογής στο σχολείο και κυρίως σε μικρές ηλικίες.

5. Υπερπροστατευτικοί γονείς

Όλοι όσοι ασχολούνται με τα προβλήματα της ανατροφής των παιδιών πρέπει να νιώθουν συμπόνια για τη δύσκολη θέση των γονιών. Οι ταλαιπωρίες και τα βάσανά τους, είναι στ' αλήθεια αναρίθμητα. Προκαλεί τη συμπόνια να τους βλέπει κανείς να ψαχουλεύουν αδέξια, σχεδόν αμήχανοι, απ' την ανισότητα ανάμεσα στους σκοπούς και στις πραγματικές επιτεύξεις τους.

Στην πλειονότητά τους, έχουν την ειλικρινή επιθυμία να είναι καλοί γονείς. Κάνουν ότι μπορούν για να μεγαλώσουν τα παιδιά τους, με τρόπο ώστε να γίνουν ευτυχισμένα και να επιτύχουν στη ζωή. Η συμπεριφορά τους επηρεάζει όχι μόνο την παρούσα σχέση γονιού-παιδιού, αλλά ολόκληρη την μελλοντική ζωή τους και αποτελεί τον πιο σημαντικό και μοναδικό παράγοντα στην ανάπτυξή τους.

Όλοι σχεδόν, επιθυμούν πραγματικά να φροντίσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το παιδί τους, να το προστατεύουν από τους διάφορους κινδύνους, να το στηρίζουν σε δύσκολες καταστάσεις, να καταφέρουν να του δημιουργήσουν ένα αίσθημα ασφάλειας για το ότι θα είναι δίπλα του κάθε φορά που θα τύχει να τους έχει ανάγκη και να το δουν να εξελίσσεται ομαλά και δίχως ιδιαίτερα προβλήματα.

Μέχρι ποιου σημείου όμως, θα πρέπει ο γονιός να παρεμβαίνει, να στηρίζει και να βοηθά; Που βρίσκονται τα όρια μιας αποδεκτής παρέμβασης και πως μπορεί κάποιος να αξιολογήσει, το αν οι παρεμβάσεις του εξυπηρετούν την ομαλή ψυχοσυναισθηματική εξέλιξη του παιδιού του ή την αναστέλλουν; Σε ποιο σημείο, το «βοηθώ» μετατρέπεται σε «υποκαθιστώ»;

5.1. Ποιες συμπεριφορές χαρακτηρίζουν έναν υπερπροστατευτικό γονέα; (υπέρμετρη παροχή αγαθών-«η αγάπη που πνίγει)»

Ένας από τους βασικούς χαρακτηρισμούς που αποδίδουν στον εαυτό τους οι Έλληνες γονείς είναι αυτός του υπερπροστατευτικού γονέα.

Τι σημαίνει όμως υπερπροστασία; Και τι κινδύνους κρύβει μια τέτοια συμπεριφορά;

Ορίζεται σαν ένα σύνολο συμπεριφορών, στάσεων ζωής και κριτηρίων οι οποίες ευθύνονται για την υπέρμετρη παροχή αγαθών και υπηρεσιών από τους γονείς προς τα παιδιά, οι οποίες δεν αντιστοιχούν στις πραγματικές τους ανάγκες αλλά τις υπερκαλύπτουν, και μάλιστα με επιζήμιο τρόπο και για τις δύο πλευρές.

Τους παρέχεται προστασία μεγαλύτερη από αυτή που χρειάζονται.

Φυσικά, οι περισσότεροι γονείς αντιλαμβάνονται την προστασία σαν κάτι θετικό και σκέφτονται ότι λίγη παραπάνω από το φυσιολογικό δεν πρόκειται να βλάψει τα παιδιά τους. Είναι όμως έτσι;

Είναι σαφές ότι ως υπερπροστατευτικοί δεν ορίζονται αυτοί που φροντίζουν να προστατεύσουν τα παιδιά τους από καταστάσεις που μπορεί να επιφέρουν πραγματικούς κινδύνους, αλλά αυτοί που ελέγχουν τα πάντα γύρω τους: από το αν ξύπνησαν στην ώρα τους και αν ντύθηκαν σωστά, αν έκαναν όλα τους τα μαθήματα, αν έφαγαν όλο τους το φαγητό, αν τσακώθηκαν με το φίλο τους στο σχολείο κ.α.

Υπερπροστατευτικοί είναι οι γονείς που δεν μπορούν να πουν ποτέ όχι στο παιδί τους, που τρέχουν να καλύψουν και την παραμικρή του ανάγκη, που δεν αντέχουν να το δουν στεναχωρημένο, απογοητευμένο ή στερημένο από τίποτα.

Πρόκειται για αυτό που έχει οριστεί ως «η αγάπη που πνίγει».

Αν το παιδί αποθαρρύνεται και εμποδίζεται να αποφασίζει και να ενεργεί αυτόνομα, να εξερευνά τον κόσμο γύρω του και να πειραματίζεται, τότε κινδυ-

νεύει να καταντήσει ένα δειλό, αδέξιο και γεμάτο φόβους και αβεβαιότητα άτομο.

Η απλόχερη και άμεση ικανοποίηση των αναγκών του, πρέπει να γίνεται μόνο κατά τον πρώτο χρόνο της ζωής, τότε δηλαδή που βρίσκεται σε απόλυτη εξάρτηση από τους γονείς.

Από το 2ο έτος και μετά, πρέπει να ενισχύεται η αυτονομία του.

5.2. Συνέπειες

- Η υπερπροστασία πνίγει το παιδί και το αφήνει κυριολεκτικά ανώριμο. Του στέλνει ένα μήνυμα, πως είναι ανίκανο να κάνει κάτι μόνο του.
- Το καθιστά εξαρτώμενο, εσωστρεφές, χωρίς αυτοσεβασμό, χωρίς τη δυνατότητα να λαμβάνει αποφάσεις.
- Έχει ευνουχισμένη προσωπικότητα, δηλαδή μειωμένη πρωτοβουλία και μειωμένη αυτοπεποίθηση. Όταν βγαίνει στη ζωή, (γάμος, στρατός, επάγγελμα, τεκνοποίηση, σπουδές μακριά από το σπίτι κλπ) αντιμετωπίζει δυσκολίες στις οποίες δεν μπορεί να προσαρμοστεί και να ανταπεξέλθει

Οι γονείς πρέπει να θυμούνται ότι οι φόβοι τους μεταβιβάζονται και υιοθετούνται με τα χρόνια στα παιδιά, που μαθαίνουν να αποφεύγουν δραστηριότητες, από φόβο μην πληγωθούν σωματικά ή ψυχικά. Αυτό μεταφράζεται απλά ως πλήρη έλλειψη εμπειριών. Εμπειριών ζωής.

Ειδικά τα μεγαλύτερα παιδιά, δεν αντιλαμβάνονται την υπερπροστασία ως αγάπη των γονέων, αλλά ως έλλειψη εμπιστοσύνης προς αυτά. Κάτι το οποίο μπορεί να προκαλέσει σοβαρότατα προβλήματα στις οικογενειακές σχέσεις.

Οι απαγορεύσεις δε και οι ιδιαίτερα αυστηροί έλεγχοι και κανόνες, στην εφηβεία μπορεί να προκαλέσουν αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Τραγική ειρωνεία είναι πως ο έφηβος μπορεί να αντισταθεί προς τους γονείς του και προς την έλλειψη εμπιστοσύνης που του δείχνουν, υιοθετώντας ακριβώς αυτήν την συμπεριφορά που οι γονείς θέλουν να αποτρέψουν. Έτσι, μπορεί ως αντίδραση να κάνει κατάχρηση ουσιών (κάπνισμα, αλκοόλ, наркωτικά), να έχει κατά βάση φίλους που δεν εγκρίνουν οι γονείς, να ξενυχτά και να είναι ιδιαίτερα επιθετικός.

Σύμφωνα με τη θεωρία των σχέσεων δεσμού, η αυτονομία του παιδιού αρχίζει να αναπτύσσεται όταν αυτό αρχίζει να εξερευνά τον περίγυρό του, έχοντας τη βεβαιότητα πως οι γονείς του θα βρίσκονται εκεί, διαθέσιμοι όταν και εφόσον τους χρειασθεί.

Απαραίτητη, λοιπόν, προϋπόθεση, για να τολμήσει, -με την απαραίτητη διά-

θεση και περιέργεια- να απομακρυνθεί ολοένα και μακρύτερα από τους γονείς του και να αυτονομηθεί σταδιακά, είναι η ύπαρξη μιας ασφαλούς σχέσης δεσμού με αυτούς.

Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, είναι απαραίτητο να έχει τη δυνατότητα συναισθηματικής ανατροφοδότησης και κάλυψης των αναγκών του για εγγύτητα, παρηγοριά και αλληλεπίδραση, όποτε το έχει ανάγκη. Μπορεί να φαίνεται μακρινό, μπορεί να ακούγεται σκληρό, όμως ουσιαστικά ο ρόλος των γονιών είναι να ετοιμάσουν τα παιδιά να ζήσουν σε έναν κόσμο χωρίς αυτούς. Αυτό είναι και το φυσιολογικό. Το ανάποδο είναι απλώς επικίνδυνο.

Μικρά μυστικά:

- Δείχνουμε στο παιδί με λόγια και με πράξεις ότι το εμπιστευόμαστε. Έτσι το βοηθάμε να γίνει πραγματικά πιο δυνατό.
- Δίνουμε χώρο στα παιδιά μας!
- Μην το κάνουμε να νιώθει μικρότερο από ότι είναι.
- Ελέγχουμε την υπερπροστασία μας αν θέλουμε το παιδί μας να είναι στο μέλλον ένας ώριμος με εμπιστοσύνη στον εαυτό του ενήλικας.

6. Ένταξη

Σχολική προσαρμογή- ένταξη -είναι η επιτυχής ανταπόκριση των παιδιών στις ακαδημαϊκές, κοινωνικές, συναισθηματικές και συμπεριφορικές απαιτήσεις που θέτει το σχολείο. «Προσαρμόζομαι» γενικά, σημαίνει υπερνικώ τα εμπόδια και ικανοποιώ τις ανάγκες μου.

6.1. Πως διαμορφώνονται οι σχέσεις παιδιού-οικογένειας κατά την είσοδό του στο σχολείο (αλλαγή ρόλων-προσαρμογή στην ομάδα των συνομηλίκων).

Η περίοδος της ένταξης του παιδιού στο Δημοτικό σχολείο, θεωρείται σαν μια από τις σημαντικότερες περιόδους της παιδικής ηλικίας, η οποία έχει επιπτώσεις στην περεταίρω σχολική του πορεία, αλλά και στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του.

Η προοδευτική ένταξή του στην ομάδα των συνομηλίκων είναι αυτή που θα διευρύνει τον διαπροσωπικό του ορίζοντα και θα του προσπορίσει νέες διαπροσωπικές δεξιότητες, χρήσιμες και κρίσιμες για τη μετέπειτα ζωή του.

Οι σχέσεις αλληλεπίδρασης σχολείου– οικογένειας διαμορφώνονται κατά την περίοδο ένταξης του παιδιού στο σχολείο, από την σκοπιά της θεωρίας των ρόλων. Καθώς, στο μέχρι χθες παιδί του Νηπιαγωγείου, με την είσοδό στο σχολείο του καταλογίζεται η θέση και ο συνακόλουθος ρόλος του μαθητή. Αντίστοιχα αλλάζει και ο ρόλος των γονιών, οι οποίοι γίνονται τώρα γονείς ενός παιδιού που είναι μαθητής.

Η ανταπόκριση του παιδιού αλλά και των γονιών στις προσδοκίες που απορρέουν από τους νέους ρόλους, δεν συντελείται πάντοτε ομαλά, εξαιτίας:

των πολυδιάστατων αλλαγών και της ασυνέχειας των εμπειριών που επιφέρουν οι αλλαγές σε γονείς και παιδιά.

Αυτές περιλαμβάνουν αλλαγές στην αυτοαντίληψη, στις σχέσεις αλληλεπίδρασης, στο σύστημα αναφοράς. Κατά συνέπεια απαιτείται χρόνος μέχρι και οι δύο πλευρές να είναι σε θέση να ανταποκριθούν δημιουργικά στους νέους τους ρόλους.

Με τα παραπάνω η σχολική ένταξη δεν είναι ένα στιγμιαίο γεγονός, αλλά μια διαδικασία που έχει διάρκεια. και μπορεί συχνά να συνοδεύεται από προβλήματα προσαρμογής, όταν το παιδί δεν έχει προετοιμαστεί κατάλληλα ή δυσκολεύεται να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις, προσδοκίες αλλά και στις προκλήσεις του νέου περιβάλλοντος.

Τα πιθανά αίτια της μη προσαρμογής έχουν να κάνουν με τρεις τομείς:

- α) τα χαρακτηριστικά της οικογένειας και το ρόλο των γονέων.
- β) τα ατομικά χαρακτηριστικά του παιδιού (επίπεδο γνωστικής, κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης του και αυτοαντίληψης) και
- γ) τα χαρακτηριστικά του σχολείου, της τάξης και του δασκάλου.

6.2. Πως επιτυγχάνεται η ομαλή σχολική προσαρμογή και ένταξη; (υπερνίκηση εμποδίων –προσαρμογή στα νέα δεδομένα).

Η ομαλή προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο ξεκινάει από τους γονείς και από τα αισθήματα που τρέφουν γι' αυτό το καινούργιο του βήμα. Γονείς που δεν είναι πεπεισμένοι και αποφασισμένοι για το αν θα πρέπει το «βλαστάρι» τους να πάει στο σχολείο, ή διακατέχονται από συναισθήματα ανασφάλειας και ενοχής επειδή θα το αποχωριστούν, του δημιουργούν σύγχυση και δυσκολεύουν ή παρατείνουν τη φάση της προσαρμογής του στο νέο περιβάλλον. Έτσι, αναπόσπαστη προϋπόθεση σ' αυτό το σημαντικό βήμα στην εξέλιξή του, είναι να εισπράττει σιγουριά και αισιοδοξία. Αυτή τη σιγουριά δεν την εισπράττει μόνο από τα λόγια που λέει ο γονέας, αλλά πολύ περισσότερο από τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπει από την εσωτερική του στάση. Οι γονείς λοιπόν συμβάλλουν καθοριστικά στην ομαλή ένταξη του παιδιού τους στο σχολείο, αν προσπαθήσουν να βρουν και να άρουν τα εμπόδια εκείνα που δυσκολεύουν την προσαρμογή του, με όσο το δυνατό λιγότερο άγχος, διακριτικότητα και σεβασμό στην προσωπικότητά του. Με τη στάση τους μπορούν να το βοηθήσουν να προσαρμοστεί σε αυτή την καινούργια του καθημερινότητα, που θα του προσφέρει μεγάλη χαρά και ευχαρίστηση και έναν καινούργιο κόσμο γεμάτο από πρωτόγνωρα ερεθίσματα, εμπειρίες και βιώματα.

7. Προσδοκίες

Από τη γέννηση ενός παιδιού οι γονείς συνειδητά ή ασυνείδητα κάνουν όνειρα, δημιουργούν προσδοκίες, φαντασιώνονται το μέλλον των παιδιών τους, ανάλογα την κουλτούρα τους, την παιδεία τους ή τα προσωπικά τους ελλείμματα.

Τι πρέπει λοιπόν να περιμένουν οι γονείς από το παιδί τους;

Θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς ότι θα είναι ικανοποιημένοι αν γίνει χρήσιμο και ευτυχισμένο πλάσμα. Δυστυχώς όμως πολλοί φέρονται, σαν τα παιδιά τους να έχουν γεννηθεί για να ικανοποιήσουν τις προσωπικές τους επιθυμίες. Να δρέψουν για λογαριασμό τους μια καθυστερημένη συγκομιδή από ικανοποίηση, τιμή και ευτυχία.

Το παιδί πρέπει να ακολουθήσει το δικό του δρόμο. Οι προσωπικοί σκοποί και φιλοδοξίες του, προκύπτουν από κίνητρα εντελώς διαφορετικά από αυτά των γονιών του.

7.1. Ποιές πρέπει να είναι οι προσδοκίες των γονέων;

Οι προσδοκίες πρέπει να είναι εύλογες και ρεαλιστικές.

Εδώ τίθεται το θέμα της φύσης και της έντασης των προσδοκιών των γονιών, που μπορεί να κυμαίνονται από την παντελή έλλειψη έως την υπερβολή. Να τρέφουν αυτοί επιθυμίες για το παιδί ή να του δημιουργούν την επιθυμία να ανοίξει μόνο του το δρόμο του;

Οι γονείς προσφέρουν μεγάλη βοήθεια γεννώντας στο παιδί τους την επιθυμία να μάθει και όχι εξαναγκάζοντάς το και απαιτώντας από αυτό συνεχείς επιτυχίες. Η περιέργεια δεν επιτυγχάνεται δια της βίας, κεντρίζεται.

7.2. Συνέπειες των εύλογων και ρεαλιστικών προσδοκιών

Οι προσδοκίες, όταν είναι εύλογες και ρεαλιστικές και δεν αποτελούν τη μοναδική σχέση που έχουν οι γονείς με το παιδί τους, γίνονται σημαντικό μέσο, για να δείξουν το ενδιαφέρον τους και για το δρόμο που πρέπει αυτό να ακολουθήσει.

Η διαπίστωση που κάνει το παιδί «αυτό θέλουν από εμένα» έχει οργανωτική επίδραση πάνω του, αρκεί οι γονείς να του προσφέρουν τις κατάλληλες συνθήκες.

Γιατί πριν αρχίσει να κάνει πράγματα για τον εαυτό του, κάνει τα πάντα για να ευχαριστήσει τους γονείς και να τραβήξει την προσοχή τους, που του είναι απαραίτητη.

Η επιθυμία του να κερδίσει την εκτίμησή τους και ο φόβος μήπως τη χάσει, είναι η πρώτη κινητήρια δύναμη της προσπάθειάς του να εκπληρώσει τις προσδοκίες των γονέων.

7.3. Πως πρέπει οι γονείς να αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους; (κίνητρα- ρεαλιστικοί στόχοι)

Να τα αντιμετωπίζουν σαν μια προέκταση της ζωής που δεν έζησαν ποτέ οι ίδιοι, ή σαν μεμονωμένα άτομα που πρέπει να ανακαλύψουν την ταυτότητά τους και να διαμορφώσουν σταδιακά τη δική τους προσωπικότητα;

Διότι οι γονείς συχνά καθρεφτίζουν στο παιδί τα δικά τους ανεκπλήρωτα όνειρα και τις προσωπικές τους φιλοδοξίες και έτσι οι προσδοκίες τους τις περισσότερες φορές είναι επηρεασμένες σε μεγάλο βαθμό από τις ελλείψεις και τα απωθημένα τους.

Για να έχουν οι προσδοκίες των γονέων θετικό αντίκτυπο στο παιδί, βοηθώντας το να πιστέψει στον εαυτό του και δίνοντάς του κίνητρα για να προσπαθήσει να επιτύχει τους στόχους του, πρέπει πρωτίστως να είναι **ρεαλιστικές**.

Και για να συμβεί αυτό θα πρέπει να συμφωνούν με τη χρονολογική και αναπτυξιακή του ηλικία, τις ικανότητες, τις δεξιότητες, τις ιδιαίτερες κλίσεις και την ιδιοσυγκρασία του.

7.4. Συνέπειες των υπέρμετρων προσδοκιών.

Οι **υπέρμετρες προσδοκίες** πιέζουν το παιδί, το οδηγούν σε **σύγχυση** καθώς δε μπορεί να καταλάβει τι ζητάνε ακριβώς οι γονείς του και ενδέχεται να του προκαλέσουν διάφορα αρνητικά συναισθήματα, όπως: αυξημένο άγχος, ενοχές, φόβο πως θα αποτύχει, θυμό, απογοήτευση, ματαίωση, αίσθημα του ανικανοποίητου, ανασφάλεια και έλλειψη σιγουριάς και πίστης στον εαυτό του και στις δυνατότητές του.

Οι γονείς που έχουν μη ρεαλιστικές απαιτήσεις ή μη ρεαλιστικές προσδοκίες στο σχολείο ή σε οποιοδήποτε άλλο τομέα της ζωής του παιδιού, ουσιαστικά βάζουν σε κίνδυνο την ψυχική, συναισθηματική και σωματική του υγεία.

Επίσης, εξαιτίας των μη ρεαλιστικών προσδοκιών τους, ελλοχεύει ο κίνδυνος για τους γονείς να μην είναι σε θέση να κατανοήσουν τι νιώθει το παιδί τους, ποιες είναι οι πραγματικές του επιθυμίες, τι κρύβεται πίσω από μια σχολική αποτυχία (π.χ. ειδικές μαθησιακές δυσκολίες), ποιες είναι οι ανάγκες του και άλλα σημαντικά πράγματα για την εξέλιξή του.

Το αποτέλεσμα είναι να δημιουργείται **ρήξη στη σχέση γονέων και παιδιών** ιδιαίτερα κατά την ευαίσθητη περίοδο της εφηβείας εάν οι γονείς δεν αντιληφθούν έγκαιρα πως οι απαιτήσεις τους είναι υπερβολικές.

Κάποια παιδιά μπορεί να επαναστατήσουν ενάντια σε αυτές τις πιέσεις, και άλλα παιδιά μπορεί να νιώσουν έντονο άγχος, καταθλιπτική διάθεση και να αποκτήσουν αρνητική εικόνα για τον εαυτό τους.

Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε επομένως πως το καλύτερο για τα παιδιά είναι να μην έχουν οι γονείς καθόλου απαιτήσεις ή προσδοκίες;

Η απάντηση είναι πως όχι.

Οι μηδενικές ή χαμηλές προσδοκίες των γονιών, δεν απαιτούν καμία προσπάθεια από τα παιδιά και στέλνουν το μήνυμα ότι οι γονείς δεν έχουν εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους.

Μπορεί να φαίνεται ειρωνικό, αλλά οι χαμηλές προσδοκίες επίσης δημιουρ-

γούν στα παιδιά άγχος ή καταθλιπτική διάθεση γιατί αισθάνονται ανίκανα να πετύχουν κάτι περισσότερο στη ζωή τους.

Μπορεί να προσπαθούν ελάχιστα σε νέες προκλήσεις και να τα παρατούν εύκολα, ακόμα και όταν είναι σε θέση να τα καταφέρουν.

Οι προσδοκίες των γονιών σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι εφικτές και να ανταποκρίνονται στην εύλογη προσπάθεια που κάνουν τα παιδιά.

Τέλος δεν ξεχνάμε ποτέ να επιβραβεύουμε τα παιδιά μας, τόσο στις επιτυχίες, όσο και στις προσπάθειές τους. Η επιβράβευση των γονιών αποτελεί πάντα το ισχυρότερο κίνητρο για την εξέλιξη των παιδιών.

Τίποτα δεν είναι πιο σημαντικό για ένα παιδί από το να βλέπει στα μάτια των γονιών του την αναγνώριση, την αποδοχή και την αγάπη για αυτό που είναι, και να καμαρώνουν για αυτά που μπορεί να καταφέρει. Αυτό είναι κάτι που θα πρέπει πάντα να θυμούνται οι γονείς.

7.5. Τι γίνεται όμως όταν οι γονείς υπερφορτώνουν τα παιδιά με πολλές δραστηριότητες;

Αναμφισβήτητα, οι εξωσχολικές δραστηριότητες, ανοίγουν νέους ορίζοντες στα παιδιά και τους προσφέρουν καινούργιες παραστάσεις και νέες εμπειρίες.

Το αποτέλεσμα όμως της υπερδραστηριότητάς τους, είναι να βλέπει κανείς παιδιά κουρασμένα, αγχωμένα, μελαγχολικά. Όταν κουράζονται και αγχώνονται, δεν το εκφράζουν λεκτικά, αλλά εμφανίζουν συμπτώματα όπως:

- Διάσπαση Προσοχής.
- Ευερεθιστότητα, εκνευρισμό.
- Σωματικές ενοχλήσεις.
- Πτώση ακαδημαϊκών επιδόσεων.
- Αδιαφορία για δραστηριότητες που άλλοτε τους προκαλούσαν ευχαρίστηση.

Για τους λόγους αυτούς οι γονείς θα πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψη τους ότι:

- Το παιδί, δεν είναι προέκτασή τους για να κάνει όσα δεν κατάφεραν αυτοί, αλλά ούτε και αντίγραφο του αδερφού, του συμμαθητή ή του φίλου. Κάθε παιδί είναι μια αυτόνομη προσωπικότητα, με ξεχωριστούς ρυθμούς ανάπτυξης, μάθησης, ιδιαίτερες κλίσεις και ταλέντα.
- Η ηλικία των παιδιών παίζει σημαντικό ρόλο. Πολύ συχνά, δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στις εξωσχολικές δραστηριότητες γιατί δεν είναι ώριμα ακόμα πνευματικά. Δεν πρέπει επομένως κανείς να ξεχνά, ότι η ικανότητα αφομοίωσης των γνώσεων ακόμα και για τα ευφυή παιδιά κατακτιέται σταδιακά και μετά από συγκεκριμένη ηλικία.
- Η βιασύνη να μάθουν νωρίτερα από αυτό που μπορούν απλά δε ωφελεί.

Το ίδιο ισχύει και για τα αθλήματα. Ο αθλητισμός έχει πολλαπλά οφέλη για το σώμα, το πνεύμα και την προσωπικότητα ενός παιδιού. Όμως δεν πρέπει να αγνοείται ότι το σώμα συνεχώς αναπτύσσεται και, γι' αυτό χρειάζεται προσοχή στην ηλικία έναρξης των αθλητικών δραστηριοτήτων.

Θα πρέπει να έχει χρόνο, ώστε να προετοιμάζει χωρίς άγχος τις σχολικές του υποχρεώσεις. Επίσης εξίσου σημαντικό είναι να έχει ικανοποιητικό ωράριο ύπνου.

Σε όποια ηλικία και αν βρίσκεται, είναι απαραίτητο να έχει ελεύθερο χρόνο να παίζει, να συναναστρέφεται με τους φίλους του, ακόμα και να βαριέται μόνο του στο σπίτι.

Οι γονείς θα πρέπει να παίζουν με τα παιδιά τους. Αυτό που κυρίως τους λείπει, είναι ο χρόνος και το παιχνίδι με τους γονείς. Άλλωστε ας μην ξεχνάμε ότι το 80% των ωφέλιμων γνώσεων που λαμβάνουν, προέρχονται από το οικογενειακό περιβάλλον.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι και σε αυτή την περίπτωση ισχύει το «Μέτρον Άριστον».

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι γονείς θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί ώστε να μην παραφορτώνονται τα παιδιά με δραστηριότητες, αλλά και

να μην τα αποκλείουν από το εκπαιδευτικό γίνεσθαι.

Τέλος, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι ο βασικός και πρωταρχικός στόχος των γονιών είναι να μεγαλώσουν ευτυχισμένα παιδιά, που θα χρησιμοποιούν τις αναμνήσεις της παιδικής τους ηλικίας ως εφελτήριο, αλλά και ως καταφύγιο στις αντίξοες στιγμές της μετέπειτα ενήλικης ζωής τους. Η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ παιδιού και γονέα, στηρίζεται στην ασφάλεια, στην αντανακλαστική ακοή και χρειάζεται να ξεκινήσει από μικρή ηλικία.

Οι προσδοκίες δεν είναι ένας αγώνας όπου κάποιος πρέπει να νικήσει. Συντελούν στη σωστή καθοδήγηση του παιδιού, με στόχο την ενδυνάμωση του χαρακτήρα του, το χτίσιμο της αυτοπεποίθησής του και τη διαμόρφωση της ταυτότητάς του.

Ο erich fromm υποστηρίζει ότι ο κύριος σκοπός του ανθρώπου στη ζωή είναι να αφήσει τον εαυτό του ελεύθερο να αυτοπραγματοωθεί. Να γίνει αυτό που έχει τη δυνατότητα να είναι.

8. Συνεργασία σχολείου οικογένειας.

Το σχολείο είναι ένα κοινωνικό **ολοκληρωμένο σύστημα**, το οποίο επηρεάζει και επηρεάζεται από τις αρχές και τις αξίες της κοινωνίας που υπηρετεί.

Στην πραγματικότητα, ο λόγος ύπαρξής του είναι ακριβώς να πετύχει τους στόχους του, που είναι γενικοί (π.χ. να προετοιμάσει καλούς πολίτες) ή πιο εξειδικευμένοι (να διδάξει με αποτελεσματικό τρόπο συγκεκριμένα αντικείμενα).

Την επίτευξη αυτών των στόχων και τη δύσκολη αυτή διαδικασία τα άτομα που καλούνται να την υλοποιήσουν είναι οι εκπαιδευτικοί: αυτοί αναλαμβάνουν να καλύψουν τις σχολικογνωστικές και ψυχοπνευματικές ανάγκες των μαθητών τους, αυτοί πρέπει να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα μάθησης, συμπεριφοράς, συναισθήματος και πολλές άλλες δυσκολίες που πιθανών να παρουσιαστούν.

Αυτοί τους βοηθούν να αντεπεξέλθουν στις ομολογουμένως σύνθετες και σοβαρές προκλήσεις του σύγχρονου σχολείου.

Η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους στην ισόρροπη γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.

Ξεκινώντας από διαφορετικές αφετηρίες, συναντιούνται έχοντας κοινό ενδιαφέρον και στόχο, τη διαπαιδαγώγηση, τη μετάδοση της γνώσης και την κοινωνικοποίηση του παιδιού. Ο ρόλος τους μπορεί να είναι διαφορετικός, αλλά εξίσου σημαντικός.

Έτσι, με έναν τρόπο λειτουργούν συμπληρωματικά και εξαρτώνται το ένα από το άλλο. Η συνεργασία και η επικοινωνία μεταξύ τους αποτελεί μια αναγκαιότητα και έχει σημαντικά οφέλη, όταν βασίζεται σε σχέσεις εμπιστοσύνης και αλληλοϋποστήριξης.

8.1. Γονείς και δάσκαλοι είναι σύμμαχοι και συνεργάτες (κοινοί στόχοι-κοινές προσδοκίες).

Είναι επομένως αυτονόητο, ότι η μεταξύ τους συνεργασία πρέπει να ενθαρρύνεται και να καλλιεργείται συστηματικά και μεθοδικά, με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας και της αλληλεγγύης.

Γονείς και δάσκαλοι είναι σύμμαχοι και συνεργάτες, διότι οι ρόλοι τους έχουν πολλές ομοιότητες.

Με τον τρόπο του ο καθένας, έχει αποστολή να καθοδηγήσει το παιδί στις διάφορες κατακτήσεις, ώστε να έχει μια ομαλή σχολική ζωή.

Είναι σημαντικό να βρίσκονται σε ανοιχτή γραμμή συνεννόησης και επικοινωνίας, να οριοθετούν τους ρόλους τους, να συνεργάζονται, να αλληλοσυμπληρώνονται, όπου και όποτε χρειάζεται, ώστε από κοινού να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε όλες τις ανάγκες του παιδιού.

Ο γονιός μπορεί να βοηθηθεί από το δάσκαλο και ο δάσκαλος από το γονιό.

Με τη συχνή επικοινωνία ενημερώνονται και ο μὲν και ο δε, για τα βήματα που γίνονται στο σπίτι ή το σχολείο, για τον τρόπο αντιμετώπισης που ακολουθείται και για τη βελτίωση που σημειώνει το παιδί.

Συχνά, και μόνο το γεγονός ότι το παιδί γνωρίζει τη συνεργασία των γονιών με το δάσκαλό του και βιώνει την εκτίμησή τους, αποδεικνύεται ευεργετικό για την ομαλότερη προσαρμογή του.

Και επειδή το σχολείο σήμερα έχει χάσει τον παιδαγωγικό του προσανατολισμό και έχει μετατραπεί περισσότερο σε μηχανισμό ελέγχου και μετάδοσης γνώσεων, η αναγκαιότητα αυτή παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις

Για να «επιτύχει» λοιπόν ένα παιδί στο σχολείο, γονείς και δάσκαλοι οφείλουν να υιοθετήσουν μια στάση που θα δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον.

Η ανταλλαγή εμπειριών και συναισθημάτων, η εκδήλωση εκτίμησης και ενδιαφέροντος, οι κοινές προσδοκίες, η υποστήριξη και η ενθάρρυνση είναι οι λέξεις κλειδιά.

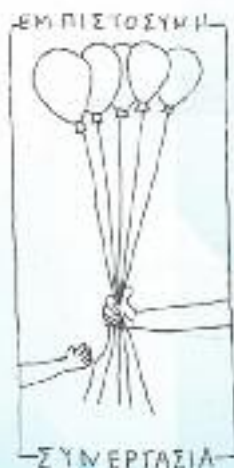

8.2. Συνέπειες συνεργασίας σχολείου –οικογένειας

Όσο περισσότερη προσανατολισμένη είναι η προσπάθεια που καταβάλλουν και τα δύο μέρη στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας τόσο περισσότερη θα μεγιστοποιούνται τα θετικά αποτελέσματα για όλους. (μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς). Οι στόχοι του σχολείου θα γίνονται όλο και πιο ξεκάθαροι και κατανοητοί, οι διάυλοι επικοινωνίας θα διευρύνονται και οι διαπροσωπικές σχέσεις θα βελτιώνονται επιδρώντας θετικά στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και στην καλύτερη προσαρμογή τους-στο απώτερο μέλλον. Για τους μεν γονείς τα οφέλη αντικατοπτρίζονται στη βελτίωση των σχέσεων με τα παιδιά τους και στην πρόοδο που αυτά σημειώνουν, ενώ τα οφέλη για τους μαθητές από την εμπλοκή των γονιών τους στην εκπαιδευτική διαδικασία σχετίζονται με:

- τη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων, τον υψηλότερο βαθμό συμμετοχής και ενδιαφέροντος στην τάξη.
- την αυξημένη ευθύνη για μάθηση και την ολοκλήρωση των σχολικών εργασιών με πιο υπεύθυνο και συστηματικό τρόπο.
- την επιπλέον ανάπτυξη συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων στο σχολικό περιβάλλον και τη δημιουργία θετικής στάσης και συμπεριφοράς.

Αντίστοιχα θετικά αποτελέσματα έχει και για τους εκπαιδευτικούς η επίτευξη αποτελεσματικής επικοινωνίας με τους γονείς καθώς: κατανοούν καλύτερα τις ανάγκες των μαθητών τους,υποβοηθούνται και υποστηρίζονται καλύτερα στην υλοποίηση διαφόρων δραστηριοτήτων του σχολείου, αλλά και στο εκπαιδευτικό τους έργο.

Επίλογος

Η διαμόρφωση και η διαπαιδαγώγηση του χαρακτήρα ενός παιδιού είναι αρκετά σοβαρή αλλά και δύσκολη υπόθεση. Κυρίως είναι κάτι για το οποίο δεν υπάρχουν πρότυπα ν' ακολουθήσουν οι γονείς ούτε κάποιες ρητές συμβουλές να εφαρμόσουν.

Για τον κάθε γονιό η στάση που θα ακολουθήσει για να διαπαιδαγωγήσει όσο το δυνατόν καλύτερα τα παιδιά του και να ενταχτούν ομαλά στη σχολική και κοινωνική ζωή, εξαρτάται από τις ηθικές αρχές με τις οποίες έχει μεγαλώσει, από τις ιδιαιτερότητες του χαρακτήρα του και η στάση αυτή πρέπει να ελίσσεται και να εναλλάσσεται ανάλογα με την προσωπικότητα του κάθε παιδιού καθώς και με τις ανάγκες της ηλικίας του.

Αγαπητοί γονείς,

Ο κάθε γονιός είναι ξεχωριστός. Ανάλογα με τα βιώματά του, την προσωπικότητά του και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες καλείται να μεγαλώσει το παιδί του, αναπτύσσει το δικό του προσωπικό στυλ διαπαιδαγώγησης.

Ευτυχώς ή δυστυχώς δεν υπάρχει κάποιο πανεπιστήμιο για γονείς. Οι περισσότεροι αναπτύσσουν τις τεχνικές τους μέσα από την καθημερινότητά τους και μετά από πολλές προσπάθειες, επιτυχίες και αποτυχίες.

Εάν οι ίδιοι δεν κάνουν συνειδητά τις απαραίτητες αυτοδιορθώσεις στη δική τους συμπεριφορά, τα αποτελέσματα θα είναι περιορισμένα.

Όλοι οι γονείς θέλουν το καλύτερο για τα παιδιά τους. Πρέπει να βασιστείτε σε αυτή την καλή θέλησή σας, ώστε να αυτοδιορθώνεστε συνεχώς και να αναθεωρείτε τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζετε τα προβλήματα που παρουσιάζονται στη συμπεριφορά του παιδιού σας.

Κάνοντας υπομονή και έχοντας στο νου πως η ανατροφή των παιδιών είναι ένας αγώνας μααραθώνιου ανώμαλου δρόμου και όχι ένα sprint 100 μέτρων, θα καταφέρετε να επιτύχετε τον τελικό σας στόχο:

Ένα ισορροπημένο και ψυχολογικά υγιές παιδί για το οποίο θα είστε υπερήφανοι.

Μικρά μυστικά
που κάνουν που κάνουν το επάγγελμα του γονέα πιο εύκολο...

Αν το παιδί σας ξεκινάει φέτος τη σχολική του σταδιοδρομία, συζητήστε μαζί του για το πώς θα είναι το «καινούριο» σχολείο.

Φέρτε το σ' επαφή με μεγαλύτερα παιδιά έτσι ώστε να ακούσει τις δικές τους εμπειρίες. Συζητήστε με το παιδί σας πώς νιώθει για το σχολείο. Μην αρκείστε σε μονολεκτικές απαντήσεις.

Προσπαθήστε να καταλάβετε τί πραγματικά πιστεύει και τί πραγματικά αισθάνεται για το σχολείο.

Συζητήστε όσο περισσότερο μπορείτε για τους φίλους που θα συναντήσει και για τις καινούριες του συναναστροφές. Μιλήστε του μ' ενθουσιασμό για το καινούριο του ξεκίνημα.

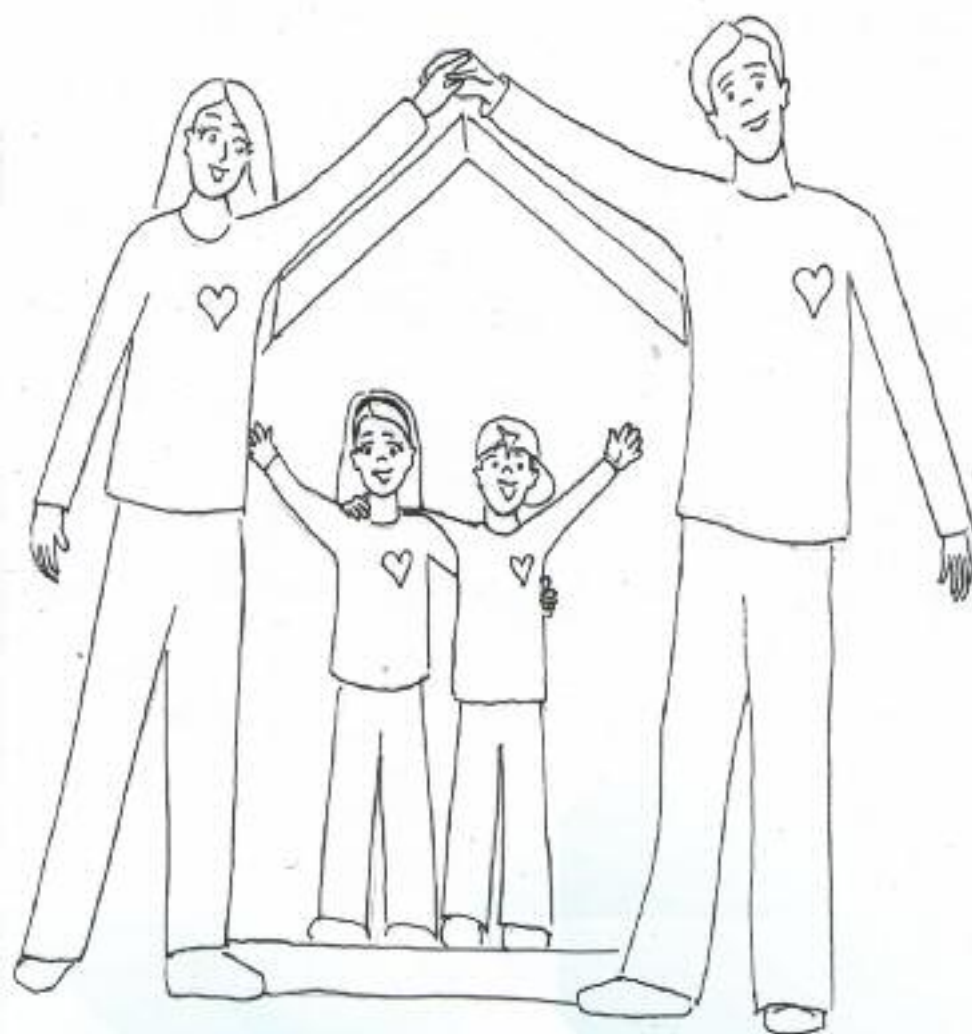
- Κάντε το άγνωστο, γνωστό...Απαντήστε τις ερωτήσεις του παιδιού σας με ειλικρίνεια και δώστε του να καταλάβει ότι το σχολείο είναι μία μικρή κοινωνία μέσα στην οποία θα βιώσει όλα τα συναισθήματα: τη χαρά, τη λύπη, τη αδικία κ.τ.λ.
- Μάθετέ του να εμπιστεύεται τους άλλους, αλλά και τον ίδιο του τον εαυτό.
- Περιγράψτε του όσο πιο όμορφα και θετικά μπορείτε τι πρόκειται να συμβεί στο σχολείο την πρώτη μέρα, έτσι ώστε να το βοηθήσετε να κάνει μια νοερή «ταινία» με τι το περιμένει.
- Διαβάστε μαζί βιβλία σχετικά με το σχολείο.
- Παίξτε μαζί του παιχνίδια ρόλων. Η ανάγνωση βιβλίων, κατάλληλων για την ηλικία του και τα παιχνίδια ρόλων σχετικά με το σχολείο, μπορεί να βοηθήσουν να φανταστεί πώς θα είναι το σχολείο, να ανοιχτεί και να μιλήσει περισσότερο για το πώς αισθάνεται γι' αυτό.
- Κάντε μέσα από παιχνίδια να φαίνεται το σχολείο διασκεδαστικό. Μιλήστε του για τις δικές σας εμπειρίες από το σχολείο. Περιγράψτε του τις πιο αστείες και ευχάριστες που μπορείτε να θυμηθείτε. Εάν το παιδί σας βλέπει ενθουσιασμένους με το σχολείο, υπάρχουν πολλές πιθανότητες να ενθουσιαστεί και το ίδιο.
- Ασχοληθείτε με τους φόβους του παιδιού σας σχετικά με το σχολείο. Μην απορρίψετε τις ανησυχίες του. Πράγματα που για τους ενήλικες φαίνονται αστεία, στα μικρά παιδιά φαίνονται τρομερά εμπόδια.
- Πέστε του ότι δεν είναι κακό να φοβάται. Παραδεχτείτε με χαμόγελο πως κι εσείς είχατε άγχος και φόβο την πρώτη μέρα, αλλά πολύ γρήγορα τα ξεπεράσατε κάνοντας καινούριους φίλους και μαθαίνοντας καινούρια πράγματα.

Ο Nobel λέει:

«Το παιδί που μεγαλώνει με επιδοκιμασία, μαθαίνει να αγαπά τον εαυτό του.

Το παιδί που μεγαλώνει με ασφάλεια μαθαίνει να πιστεύει στον εαυτό του.

Το παιδί που μεγαλώνει με αποδοχή και φιλία, μαθαίνει να αγαπά τον κόσμο.»

Τίτλος Σχεδίου: E-services Education
Erasmus+ Βασική Δράση 2
Αριθμός Σχεδίου: 2015-1-TR01-KA201-0022552
www.es-e-project.org

Erasmus+

